

Org.nr. 915 095 658
Kontonr.: 3000.32.57947
Adr.: Heggedalsveien 102C, 1385 Asker
Kontakttelef.: 91 73 06 38
Epost: fokus.paa.barnevernet@gmail.com

Asker, 20.12.2020

Høringssvar Fosterhjemsforskriften

Fokus på Barnevernet er en kontingentbasert, landsdekkende medlemsorganisasjon i vekst som ivaretar barn, foreldre og foreldrenes familie i kontakt med barnevernet. Fokus på Barnevernet ble offisielt stiftet i 2015 og er nå, så langt vi vet, den største i sitt slag i landet. Vårt mål er: Rett hjelp til rett barn til rett tid.

Innledning

Brukernes erfaringer er at fosterhjemsfeltet har betydelige svakheter. Dette rammer uavvendelig de barna som er plassert der. De gode fosterhjemmene finnes, men det er langt mellom dem. Mye av kritikken som fremmes mot barnevernet, kommer med solid grunnlag i foreldrenes observasjon av at barna helt åpenbart har det vanskelig i fosterhjemmet og ikke får den gode oppvekstsituasjonen de skulle hatt. Dersom foreldre ser at barna deres har det bra, vil de kunne «senke guarden» og konsentrere seg om å bli gode foreldre og få hjem barna sine.

Rapporten «Barn i barnevernet 1990 – 2010»ⁱ dokumenterer barnevernsbarnas negative utvikling etter omsorgsovertakelse.

Vi mener problemene i fosterhjemsfeltet skyldes, henholdsvis gjenspeiler, systemfeil i barnevernet. Vi vil i det følgende forsøke å redegjøre kort for noen av disse og foreslå enkelte tiltak.

Behovet for fosterhjem må reduseres

Barnevernet flytter barn som ikke skulle vært flyttet. Dette skyldes feil i saksbehandlingen, manglende kompetanse og uakseptable holdninger. En av feilene som gjøres er at tjenesten jobber hypotesebekreftende og foretar selektiv utvelgelse av informasjon for å bygge «puslespillsaker»ⁱⁱ. Barnevernet skaper med dette sin egen forestillingsverden, «den barnevernskapte virkelighet»ⁱⁱⁱ og vurderer foreldre, barn og kontekst etter det. Ved å omorganisere barnevernet slik at hjelpefunksjonen og tvangsfunksjonen separeres, vil man kunne jobbe mer målrettet og tillitsbasert mot den enkelte forelder/familie/barn.

Barnevernet synes å avveie feil elementer, vurdert ut fra hva barnevernsarbeidere uttrykker i den offentlige debatten. Etter EMD-dommene har en rekke kronikker og debattinnlegg tatt til orde for at barnevernet skal avveie barnets rett på gode oppvekstforhold opp mot foreldrenes rett til familieliv, og at «barnets beste» da skal veie tyngst. Vi spør om det er denne vurderingen barnevernstjenesten skal gjøre i det enkelte tilfelle. Vi mener at de først må bestemme nivået på 1), den skaden som

påføres barnet ved flytting, og 2), den skaden barnet påføres ved å bli værende i familien, med eller uten hjelpetiltak. Deretter må de gjøre en avveining av hvorvidt skadene ved flytting er større eller mindre enn skaden ved å bli boende hjemme. Før dette må alle tenkelige hjelpetiltak være vurdert og relevante tiltak være prøvd ut med mindre noe helt akutt har skjedd. Dette må naturligvis skje i samarbeid med familien hvor det er den profesjonelle part som med sin relasjonskompetanse har ansvar for samarbeidsklimaet.

For at vurderingen av barnets beste skal bli riktig, **må barnevernet kjenne til hvilken kostnad det er for et barn å bli fratatt sine foreldre og sitt hjem.** Det er i svært mange saker tydelig at barnevernet ikke vet dette, og mye svak forskning fundert på ideologi utdeliggjør dette bildet. Vi påstår at samtlige barn som flyttes mot barnets egen vilje (uttrykt verbalt eller non-verbalt), alltid påføres omfattende skader ved flytting. De barna som flytter frivillig, vil ikke bli skadet av selve flyttingen; de er til gjengjeld skadet i forveien av foreldrene. Dette betyr at samtlige fosterbarn er skadet når de kommer i fosterhjemmet, enten av selve flyttingen eller av forholdene i hjemmet.

Vi mener det er uetisk at det offentlige påfører barn skader gjennom tvungne tiltak og inngrep. Dersom det offentlige ikke kan gripe inn uten å skade barnet, kan ikke inngrepet forsvares. Dette samsvarer med helsetjenestens egenpålagte premiss for sin virksomhet om «ALDRI SKADE».

Fosterhjemmet må være forberedt på at det er to helt forskjellige situasjoner og to helt ulike virkelighetsoppfatninger som i disse to tilfellene skal bearbeides hos barnet. Barnevernet mangler, etter vår mening, en grunnleggende forståelse for realiteten i det som kalles «det biologiske prinsipp». Vi tar med en redegjørelse om dette publisert annet sted:

«Det biologiske prinsipp»

Biologiske forhold kan ikke defineres som noe «prinsipp». Tittelen refererer til Raundalen-utvalgets NOU 2012:5, «**Bedre beskyttelse av barns utvikling**»^{iv}. Biologi er evolverte egenskaper, fra seksualdrift til øyenfarge til sårbarhet for å utvikle kreft, overført fra generasjonsledd til generasjonsledd. Disse egenskapene kan i det enkelte individ modifiseres via miljøet, men ikke endres i sin grunnleggende form. Forholdet mellom biologiske foreldre og deres barn er en evolvert egenskap som ikke er begrenset til mennesker, men som deles av alle dyrearter med noen form for yngelpleie. Vi vet ikke fullt ut hva denne egenskapen er, men vi vet at den er vesentlig mer enn bare følelser selv om følelser er sterkt involvert. Vi vet også, både gjennom forskning og gjennom solid erfaringskunnskap, at det å skille avkom fra sine foreldre før de er modne til det iht. artens egenskaper, vil uten unntak påføre avkommet skader. Mennesket har som art evolvert en særdeles lang og omfattende yngelpleie. Dette forholdet kan ikke overstyres, kun skades. Ethvert mulig tiltak må derfor søke å ivareta, støtte eller reparere dette forholdet. Kun når alle andre ting er forsøkt, kan forholdet mellom et barn og dets foreldre forsøkes *kompensert* med omsorg og støtte fra andre. Samfunnets tiltak og intervensjoner for å hjelpe barn må ha som intensjon og mål å støtte forholdet og funksjonen mellom barnet og dets foreldre så langt det finnes mulig.

Barnevernets virkelighetsoppfatning må samsvare med de faktiske forhold. Det synes å være en utbredt oppfatning blant barnevernsarbeidere at foreldre i sin alminnelighet, når det gjelder ivaretagelsen av egne barn ikke innser sin egen utilstrekkelighet og sine feil, og at de normalt har en gal virkelighetsoppfatning. Vi mener dette i minst like stor grad gjelder de barnevernsansatte selv. Men det påligger barnevernet som den profesjonelle part å etablere systemer og strukturer som sikrer og om nødvendig korrigerer deres feiloppfatninger. Samme plikt påligger ikke klientene.

Hjelpetilbudet må bygges ut. Det er kjent gjennom flere rapporter at barnevernstjenestens hjelpetiltak ofte ikke fungerer. De er enten for svake, for sterke eller bommer på målet. Foreldrene finner seg i det meste på grunn av barnevernstjenestens makt, og barnevernstjenesten får derfor ikke reelle tilbakemeldinger og feedback på sine tiltak og vurderinger slik at de kan lære og utvikle sine metoder og vurderinger. I tillegg etterlyses tiltak som pr. i dag ikke er tilgjengelige.

Barnevernstjenesten må i første omgang **oppfylle kravene til tidlig innsats i bvl § 3-1**. Vi mener å se at barnevernet i mange tilfeller arbeider ut fra en feilaktig forestilling når det gjelder begrepet «tidlig innsats». Vi mener de blander sammen «tidlig innsats» med «lav grad av alvorlighet», og griper inn ved lav alvorlighet fordi de har en forestilling om at forholdet mellom disse to parameterne følger en lineær kurve. Hvis man da skal gripe inn tidlig, griper man samtidig inn ved lav grad av alvorlighet. Vi mener den typiske grafen for dette forholdet følger en linje som stiger raskt før den flater ut og blir liggende horisontalt. De to parameterne «alvorlighetsgrad» og «tid» må kombineres: Det skal være over en viss grad av alvorlighet før man griper inn. Samtidig skal man ikke la et barn leve under forhold av høy alvorlighet i lengre tid, men gripe inn raskt når dette nivået er nådd. *Graden av alvorlighet* skal altså være høy, men *tiden* kort.

Dersom tidlig innsats kombineres med rett hjelpetiltak gjennomført med respekt for og i samarbeid med klientene på et faglig solid fundament, trenger man knapt noen gang tenke fosterhjem mer.

Nødvendige kvalitetsforbedringer inntil en velfungerende offentlig hjelpetjeneste for barn er på plass

Fosterhjem rekrutteres på feil incitamenter

Fosterhjem som rekrutteres må i tillegg til et sunt levevis og trygge forhold både fysisk, emosjonelt og mentalt ha gode, velfunderte holdninger og intensjoner, selvinnsikt og evne til korreksjon og læring. Vi ser et system som pr. i dag i altfor stor grad rekrutterer på faktorene penger, maktbehov, omsorgsdrift eller ønske om tilgang på overgrepsofre. Det kan diskuteres hvor stor andel de dårlige fosterhjemmene utgjør, men at de i det hele tatt forekommer viser at rekrutterings- og utvelgelsesarbeidet ikke holder den kvaliteten det skulle.

Med dagens mangelfulle system finner man altfor ofte fosterforeldre som tilbyr barna dårligere forhold enn de hadde i hjemmet. Dysfunksjonelle fosterforeldreskap, da menes fosterforeldre som be-driver emosjonell, fysisk eller psykisk omsorgssvikt eller endog mishandling, blir ikke sanksjonert. Bekymringsmeldinger om slike forhold nektes mottatt av både barnevernstjeneste og politi. Mulighet for sanksjoner mot fosterhjem ved brudd på lov, forskrift eller avtale må inn i forskriften.

De ønskede fosterhjemmene lar seg ikke rekruttere før systemfeilene i barnevernet er rettet

De fosterhjemmene man ønsker å rekruttere tilhører den informerte allmennhet. De ser nå de eksisterende feilene i barnevernet og avventer korrigerende av tjenesten før de melder seg. De ønsker ikke å la seg rekruttere til en tjeneste de ser har alvorlige mangler. Systemfeilene og manglene i barnevernet, som er opphav til tjenestens velfortjent dårlige rykte, må rettes før de gode, velfungerende fosterhjemmene lar seg rekruttere.

Faglig fundament for utvelgelsen må sikres

Utvelgelsen av fosterhjem må baseres på et solid faglig fundament. Dette fundamentet finnes ikke hos den vanlige barnevernsarbeider. Den som skal gjøre utvelgelsen må evne å avsløre uærlige, manipulerende, narsissistiske og psykopatiske fosterforeldre.

Informasjonen fosterhjemmet får, må være korrekt og i gjensidig samsvar med barnets opplevelser

Dersom barnets oppfatning og/eller foreldrenes oppfatning ikke stemmer overens med barnevernets virkelighetsbeskrivelse, og barnevernets «versjon» formidles videre til fosterforeldrene, vil deres tolkninger og forståelser av fosterbarnets utsagn, handlinger, følelser og behov bli feil og skade barnet fordi de ikke «treffer» på barnets reelle behov. Opplæring, veiledning og oppfølging av fosterhjem må i første rekke baseres på barnets konkrete erfaringer og opplevelser.

Under dette må fosterhjemmets forståelse for oppgaven de påtar seg, realitetsorienteres. Mye vekt må legges på forståelsen av at det fra dag 1 skal jobbes for tilbakeføring av barnet til egen familie. De må samtidig møtes på sine reelle behov for støtte, hjelp og veiledning. Kompetansen på dette innehas ikke av vanlige barnevernsansatte.

Fosterhjemmets observasjoner og kompetanse må anerkjennes

Gode og kompetente fosterforeldre opparbeider seg verdifull kunnskap om fosterbarnet. Barnevernstjenesten i omsorgskommunen må evne å sette egne antakelser og vurderinger til side og identifisere korrigerende informasjon fra fosterhjemmet, dog avveid mot påstander som kan være farget av egeninteresser inkludert interessen for å «stå på god fot med» barnevernstjenesten. Vi kjenner blant annet til tilfeller hvor fosterhjemsbarn har blitt avskåret fra helt nødvendig helsehjelp fordi barnevernet ikke lyttet til fosterforeldrene.

Det som stadig påpekes fra ulike hold, til særlig fagfolks fortvilelse, er at barnevernsansatte mangler kunnskap til å se hvor deres egen kompetanse slutter og andres begynner. De overstyrer også fagpersoner med høyere kompetanse eller mer gyldige eller presise observasjoner, og med dette gjør vurderinger og fatter beslutninger som går på tvers av barnets beste. Det samme gjelder informasjon og observasjoner fra foreldrene. Foreldre, fosterforeldre og fagkyndige etterlyser i fellesskap mer ydmykhet fra barnevernet i faglige spørsmål.

To standarder for omsorg må bort

Både foreldre og barnevernsansatte rapporterer om at barnevernstjenesten opererer med to standarder for omsorg, én for biologiske foreldre og en annen for fosterhjem: Handlinger eller forhold som i en biologisk familie kan føre til omsorgsovertakelse, blir i en fosterfamilie altså tillatt og akseptert. Slik verken skal eller kan det være. Det må stilles høyere krav til fosterhjem enn til biologiske hjem.

I flere tilfeller har foreldre som har mistet omsorgen for egne barn gjennomgått PRIDE-kurs og blitt godkjent som fosterforeldre. Dette viser enten at omsorgsovertakelsen var grunnleggende feil, eller at kurset slipper gjennom personer med for lav omsorgskompetanse.

Det er fra autorisert personell rapportert om tilfeller der det i fosterhjem sammen med mindreårige fosterbarn har bodd personer som har vært domfelt for seksuelle overgrep, hvor dette har vært kjent av barnevernet og hvor hjemmet har fått fornyet avtale med barnevernet som avlastningshjem for det samme barnet som ble seksuelt misbrukt da familien var fosterhjem.

Utdaterte eller feil metoder lever i beste velgående; faglig oppdatering må sikres i alle ledd

På side 12 i høringsnotatet antydes noe som kan forstås i retning av at fosterforeldre bør trenes innenfor *atferdsteoretisk tilnærming*: «... det kan legges mer vekt på ferdighetstrening for å håndtere praktiske situasjoner.» Denne type tilnærming har over lang tid, og blir i mange fagkretser fortsatt kritisert for ikke å ta tilstrekkelig hensyn til barnets følelser, noe som er sterkt uheldig med hensyn til tilnærming for spesielt sårbare barn. Den tilnærming som derimot blir anbefalt når det gjelder disse barna, og som i informasjonsmateriale, blant annet fra Bufdir, fremheves både som den fosterforeldre bør foretrekke samt den de pleier å bruke, er *traumesensitiv omsorg*. Dette til tross for at det i praksis er svært få fosterforeldre som verken kjenner til eller har kompetanse innenfor prinsippene av traumesensitiv omsorg.

Lovendringene

§ 2 Rekruttering, formidling og grunnleggende opplæring av fosterhjem

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for rekruttering og formidling av fosterhjem.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for at fosterhjemmene får grunnleggende opplæring.

Vi støtter at dette ansvaret ikke legges til kommunen. Vi frykter dannelse av lukkede «meningsbobler» med enda mindre innsyn enn nå.

§ 3 nytt tredje ledd skal lyde

Fosterforeldrene skal gjennomføre opplæring før barnet flytter inn. Opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger.

Vi støtter at opplæring i utgangspunktet skal skje før barnet flytter inn, men ser at det ikke noe sted kvalitetssikres hvilken opplæring det er snakk om – vi ser at det også svikter i de nasjonale faglige anbefalingene. Kvaliteten er viktigere enn tidspunktet. At det i fosterhjemmet finnes grunnleggende gode omsorgsferdigheter er det aller første som må sikres. Det skjer ikke i dag, fordi tjenesten som vist over er presset fordi egne feil skaper kunstig stor etterspørsel og man rekrutterer feil fosterforeldre som følge av barnevernstjenestens egne feil.

§ 4 tredje ledd nytt andre punktum skal lyde
Vurderingen skal dokumenteres av barneverntjenesten

Forslaget støttes, men vi savner reell oppfølging og kontroll av kravet.

§ 5 andre ledd og nytt tredje ledd skal lyde
Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet. Ved valg av fosterhjem utenfor omsorgskommunen har denne plikt til å undersøke om fosterhjems kommunen har informasjon om fosterhjemmet. Dersom det besluttet plassering utenfor omsorgskommunen, skal fosterhjems kommunen informeres.

Barneverntjenestene i fosterhjems kommunen og omsorgskommunen kan inngå avtale om at barneverntjenesten i fosterhjems kommunen skal godkjenne fosterhjemmet. Avtalen skal være skriftlig.

Forslaget om at omsorgskommunen skal ha ansvar for å godkjenne fosterhjemmet støttes ikke. Vi mener det må tillegges et organ eller personer med tilstrekkelig kompetanse uten bindinger av noen art til noen av kommunene eller aktører i saken. Da bortfaller nytt tredje ledd.

Forslaget om at det inntas en undersøkelses- og informasjonsplikt for omsorgskommunen i tilfeller hvor barnet plasseres i en annen kommune, støttes.

§ 7 nytt andre ledd skal lyde

Barneverntjenestens oppfølging av fosterhjemmet skal være helhetlig og må tilpasses den enkelte fosterfamilie.

Begrepet «helhetlig» er for upresist og diffust formulert, og vil ikke bli forstått. Dette må presiseres.

Videre:

Det bør stilles konkrete krav til de som skal veilede fosterhjemmene: til deres relasjonskompetanse og faglig bakgrunn - som må være relevant for barnets situasjon og dets opplevelser, og krav til kvaliteten på den informasjon som gis om barnet - at den er i samsvar med de faktiske forhold.

Barnevernstjenesten må forpliktes til å lytte til og ta på alvor fosterhjemmets observasjoner av og kunnskap om fosterbarnet. Dette må ikke knyttes til spørsmål om flytting, men til omsorg, helse og utvikling for barnet.

Særlig viktig tillegg: Det må inn et ledd om sanksjonering av brudd på lov, forskrift eller avtale. Per i dag har fosterbarna ingen reell beskyttelse mot omsorgssvikt og overgrep i foster- og beredskapshjem.

ⁱ https://bufdir.no/globalassets/global/barnevern_i_norge_1990_2010_nova.pdf

ⁱⁱ <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2001/Rettferdiggjøring-av-omsorgsovertakelse>

ⁱⁱⁱ https://www.idunn.no/tidsskrift_for_velferdsforskning/2019/01/den_barnevernskapte_virkelighet

^{iv} <https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>